

Vold og trusler mot politistudenter i praksisåret

En empirisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPGAVE03)

Politihøgskolen

2023

Kand.nr: 53

Antall ord: 7700

Sammendrag

I denne bacheloroppgaven har jeg forsøkt å finne svar på følgende problemstilling: *I hvilken grad opplever politistudenter at Politihøgskolens undervisning forbereder dem på å håndtere vold og/eller trusler rettet mot dem i praksisåret?* Undersøkelsen jeg har gjennomført, har søkt å kartlegge omfanget av hendelser, så vel som studentenes opplevelse med Politihøgskolens undervisning på området.

Sentrale funn

Min undersøkelse viser at nærmere 2 av 3 politistudenter i 2020-kullet opplevde vold og/eller trusler i sitt praksisår. En betydelig andel av disse var i forbindelse med psykiatrioppdrag. Av de som opplevde slike hendelser, oppga 29,4% at det ikke ble opprettet straffesak på forholdet, og 72,2% oppga at de ikke hadde rapportert hendelsen i politiets forbedringssystem Synergi. 70% av de som hadde opplevd vold og/eller trusler i praksisåret oppga at de ikke hadde behov for oppfølging i etterkant. 85,4% av politistudentene som svarte på undersøkelsen at tematikken burde få større plass i undervisningen i løpet av utdanningens første og andre år.

Dette anses som viktig, da det indikerer at det eksisterer betydelige mørketall, og at kunnskapsgrunnlaget ikke er tilfredsstillende. Mangel på kartlegging og kunnskap kan føre til at problematikken blir underkommunisert, eller på den andre siden, overkommunisert. Økt fokus på slike hendelser fra Politihøgskolens side, kan bidra til at politistudentene føler seg bedre forberedt på å møte disse utfordringene i praksisåret, og til å gi dem bedre kjennskap til politietatens rutiner for håndtering og kartlegging.

Innholdsfortegnelse

1.0 Introduksjon	4
1.1 Bakgrunn for valg av tema	4
1.2 Problemstilling	4
1.3 Avgrensning.....	5
1.4 Relevans for politiets yrkesutøvelse	6
1.5 Oppgavens oppbygning	7
2.0 Metode	7
2.1 Forforståelse	7
2.2 Metodevalg	8
2.3 Litteratursøk	9
2.4 Enheter og variabler	10
2.5 Spørreundersøkelsen	11
2.5.1 Konstruksjon	11
2.5.2 Anonymitet.....	11
2.5.3 Testing	12
2.6 Gjennomføring av undersøkelsen	12
2.6.1 Svarprosent og representativitet	12
2.6 Reliabilitet og validitet	13
2.7 Feilkilder	14
3.0 Resultat og diskusjon	15
3.1 Omfang	15
3.2 Anmeldelsestilbøyelighet	17
3.3 Oppdragstype	19
3.4 Form for voldsutøvelse	20
3.4 Oppfølging.....	22
3.5 Opplevelse av Politihøgskolens undervisning.....	23
4.0 Avslutning	25
Litteraturliste.....	28
Vedlegg	31
Rapport fra undersøkelse, med antall og prosent	31

1.0 Introduksjon

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Da jeg hadde fullført leiroppholdet i starten av mitt andre år ved Politihøgskolen, sa en av lederne for oppholdet noe som fikk meg til å tenke: Han fortalte at antall hendelser med vold og trusler mot offentlig tjenesteperson øker, og at sjansen stor for at flere av oss vil oppleve dette i løpet av vårt kommende praksisår. Selv om jeg var klar over at slike ting kunne skje, kjente jeg at jeg ikke hadde tatt helt inn over meg at dette faktisk var noe jeg ville kunne stå overfor om kort tid.

I B1 ble vi gjort kjent med innholdet i strl. § 155, og §§ 271-274, og hva som kreves for at lovbruddenes objektive og subjektive vilkår skal være oppfylt. Mye av undervisningen fra B1 og B2 dreide seg også om polititaktikk og arrestasjonsteknikk, etikk, kommunikasjon, prosessrettferdighet for å ivareta publikums integritet, og om etterforskning av blant annet tyveri og vold. Men hva når det er vi selv som utsettes for lovbruddet? Hva med når vår egen integritet blir krenket?

For min egen del fikk kurslederen rett. I løpet av praksisåret opplevde jeg å bli grovt truet, spyttet på, dyttet og sparket. Heldigvis hadde jeg en god veileder som bidro til at jeg fikk prosessert hendelsene, i tillegg til at han veiledet meg gjennom de rutinene som finnes i politiet når slikt skjer. I etterkant kjente jeg likevel på at jeg skulle ønske at jeg var bedre forberedt, både på å håndtere det mentale, og det praktiske.

Dette er inspirasjonen bak temaet jeg har valgt for min bacheloroppgave. Jeg ønsker å undersøke i hvilken grad politistudenter har opplevd å bli utsatt for vold og trusler i løpet av sitt praksisår, og hvordan de opplever at Politihøgskolens undervisning har forberedt dem på å håndtere slike hendelser.

1.2 Problemstilling

Temaet jeg har valgt for denne oppgaven er «Vold og trusler mot politistudenter i praksisåret». På bakgrunn av dette har jeg formulert følgende problemstilling:

I hvilken grad opplever politistudenter at Politihøgskolens undervisning forbereder dem på å håndtere vold og/eller trusler rettet mot dem i praksisåret?

1.3 Avgrensning

Jeg har valgt å fokusere på politistudenter i denne oppgaven, fremfor ferdigutdannede politibetjenter, selv om de også opplever denne typen lovbrudd. Dette er først og fremst på grunn av den sårbare situasjonen man befinner seg i som student. Mangelen på erfaring stiller spesielt store krav til studentens håndteringsevne i situasjoner hvor de blir utsatt for vold eller trusler, sammenlignet med en ferdigutdannet politibetjent som har rukket å tilegne seg erfaring med lignende hendelser, og som ofte står tryggere i rollen som politi.

I arbeidet har jeg tatt utgangspunkt i straffelovens (2005) § 155, *Vold, trusler, skadeverk eller annen rettsstridig adferd mot offentlig tjenesteperson*. I tillegg har jeg valgt å inkludere de alminnelige voldsbestemmelsene i strl. §§ 271-274, så sant lovbruddet var rettet mot en politistudent i tjeneste. Dette er fordi jeg ikke anser det som av betydning for min problemstilling hvor vidt handlingen var egnet til å hindre en tjenestehandling eller ikke. Jeg har også valgt å inkludere forsøk på slike handlinger. Dette er fordi at selv om gjerningspersonen ikke var suksessfull i sitt forsøk, kan hendelsen likevel ha gått inn på studenten som ble utsatt for forsøket, og derfor være interessant for min problemstilling.

Jeg har valgt å ikke inkludere strl. § 156, som omhandler hindring og forulemping av offentlig tjenesteperson. Dette er hovedsakelig fordi jeg mener at strl. § 156 ikke favner det jeg ønsker å undersøke i stor nok grad.

Temaet jeg har valgt å ta for meg i min bacheloroppgave er komplekst, og det er mange dimensjoner ved dette som jeg gjerne skulle undersøkt enda nærmere enn det jeg har hatt mulighet til i forbindelse med dette arbeidet. Jeg vil i hovedsak se på omfanget av problematikken, og hvordan politistudentene vurderer skolens undervisning på området. I forlengelse av dette ville det vært interessant å se på *hvordan* studentene eventuelt ønsket at Politihøgskolen skulle inkludert tematikken i undervisningen i større grad. Det ville også vært interessant å se på betydningen av kjønn, og hvilken innvirkning det har, eller ikke har, på utsatthet for vold og trusler, anmeldelsestilbøyelighet, og lignende.

Dette har jeg av kapasitetshensyn ikke hatt mulighet til. De områdene jeg har valgt å se nærmere på, har jeg valgt fordi jeg mener de i størst grad hjelper meg med å svare på oppgavens problemstilling.

1.4 Relevans for politiets yrkesutøvelse

Vold og trusler rettet mot politiet har fått økt fokus de siste årene. De fleste vil kunne enes om at ingen bør oppleve å utsettes for vold eller trusler i løpet av sin arbeidsdag. Ifølge tall NRK har fått fra Politidirektoratet, viser statistikk fra 2021 at anmeldelser av vold mot politiet nesten har doblet seg de siste 5 årene (Kulbrandstad, 2021). Dette kan skyldes flere faktorer, alt fra en reell økning, til et økt fokus fra blant annet fagforbundet Politiets Fellesforbund på slike hendelser.

Statistisk sett er ikke politiet den yrkesgruppen som anmelder flest av denne typen lovbrudd, selv om det kan være nærliggende å tro. Ansatte i helse- og sosialsektoren er ifølge statistikk særlig utsatt når det kommer til risiko for å bli utsatt for vold og/eller trusler på jobb. For eksempel er vernepleiere mer utsatt for vold, enn yrkesgruppen politiet er en del av (Statistisk sentralbyrå, 2018).

Arbeidsmiljøloven lovfester enhver arbeidstakers rett til en trygg arbeidsplass, jf. aml. (2005) § 1-1, bokstav a og b. Når man er ansatt som politi har man likevel akseptert en større risiko i arbeidshverdagen enn man gjerne trenger i andre yrker. Dette følger blant annet av politiinstruksens (1990) § 3-1, 3. ledd, som beskriver polititjenestepersoners handlingsplikt. Vi vil ikke kunne forebygge all forekomst av vold og trusler mot polititjenestepersoner. Derfor mener jeg at det bør være av interesse både for arbeidsgiver og arbeidstaker, så vel som Politihøgskolen som utdanningsinstitusjon, å sørge for at den enkelte polititjenesteperson har forutsetning for å håndtere slike hendelser på best mulig måte.

Vold og trusler rettet mot politiet, spesielt de handlinger som har til hensikt å direkte eller indirekte hindre politiets arbeid, mener jeg kan anses som et samfunnsproblem. Politiets samfunnsoppdrag er å forebygge og bekjempe kriminalitet, og skape trygghet for befolkningen, slik at rettssikkerhet og velferd ivaretas (Politiet, 2023, s. 3). Betydningen av dette understrekes blant annet i det faktum at politiets yrkesutøvelse har et særskilt vern i straffeloven (2005), jf. § 155 og 156. Forsøk på å hindre politiet i å utføre sine oppgaver, vil i verste fall kunne gå ut over borgernes sikkerhet.

Dette er en interessant diskusjon, men jeg vil ikke gå nærmere inn på dette i min oppgave. I stedet vil jeg undersøke hvordan politistudenter opplever slike hendelser, og om de opplever

at politietaten, da først og fremst Politihøgskolen, sørger for at den enkelte har verktøy til å håndtere det.

1.5 Oppgavens oppbygning

I denne oppgaven vil jeg først se nærmere på metoden jeg har valgt å anvende for å svare på oppgavens problemstilling, så vel som litteraturen jeg har valgt å benytte meg av. Deretter vil jeg redegjøre for forberedelsene jeg har gjort med tanke på gjennomføringen av undersøkelsen, herunder konstruksjonen av selve undersøkelsen, vurderinger jeg har gjort rundt anonymitet, og den faktiske gjennomføringen av undersøkelsen. Jeg vil også komme med noen refleksjoner rundt undersøkelsens reliabilitet, validitet og potensielle feilkilder. Deretter vil jeg presentere funnene jeg har gjort, og diskutere disse opp mot relevant litteratur.

2.0 Metode

Jeg visste ganske tidlig hva jeg ønsket å skrive om. Utfordringen lå i å finne ut av hvilken metode som ville hjelpe meg med å belyse problemstillingen på best mulig måte. En metode er fremgangsmåten man benytter seg av for å komme frem til en forståelse av fenomenet man undersøker (Grønmo, 2016, s. 41) Etter å ha gjort en del søk for å finne passende litteratur, fant jeg at det kun er gjort noen få undersøkelser som handler om dette temaet. Derfor kom jeg raskt frem til at den beste måten å belyse min problemstilling på, var ved å gjennomføre min egen undersøkelse, og valget falt derfor på å skrive en empirisk bacheloroppgave.

Empiri er informasjon om faktiske forhold i samfunnet (Grønmo, 2016, s. 47). Når man skriver en empirisk bacheloroppgave, starter man en forskningsprosess som består av forberedelser, selve datainnsamlingen, analyse av data man har samlet inn, og til slutt rapportering og formidling (Tuft, 2011, s. 73). Denne oppgaven er altså sluttresultatet av en slik prosessen. Senere vil jeg redegjøre nærmere for metoden jeg har valgt å benytte meg av i denne prosessen.

2.1 Forforståelse

Forforståelse vil si den oppfatningen man har av det temaet eller materialet man skal undersøke og tolke (Olsvik, 2013, s. 111). Det er altså de tankene man har gjort seg, og forestillingene man har om temaet man ønsker å undersøke. Ettersom at jeg har valgt å undersøke et tema som på mange måter angår meg selv og ting jeg selv har opplevd og tatt del i, er det naturlig at dette preger min forforståelse. Vår forforståelse vil alltid påvirke vår

tolkning, og nettopp dette gjør det ekstra viktig at man er bevisst sine egne bias, og etterstreber å nullstille seg i forskningsarbeidet (Dalland, 2017, s. 58).

Min forforståelse er preget av at jeg selv skulle ønske at jeg var bedre forberedt på å håndtere slike hendelser, både mentalt og praktisk. Selv om dette var min opplevelse, er det langt ifra sikkert at flertallet har opplevd undervisningen om temaet som mangelfull. Det er heller ikke sikkert at omfanget av hendelser er like stort som det jeg hadde inntrykk av da jeg startet arbeidet med undersøkelsen. Med dette i tankene har jeg forsøkt å utfordre meg selv og mine egne tanker rundt temaet i arbeidet med denne oppgaven.

2.2 Metodevalg

Jeg har valgt å benytte kvantitativ metode for å svare på oppgavens problemstilling.

Kvantitativ betyr noe som kan måles, eller mengde, og kvantitative metoder går dermed ut på å innhente kvantitativ informasjon som man statistisk analyserer, tolker og presenterer i lys av sin hypotese (Thrane, 2018, s. 17). Kvantitative metoder brukes følgelig til å fortelle oss om utbredelsen av, og sammenhengen mellom fenomener (Tuft, 2011, s. 71). For å belyse min problemstilling best mulig ønsket jeg blant annet å undersøke omfanget av fenomenet, noe kvantitativ metode egner seg godt til. For å samle inn data valgte jeg å benytte meg av en spørreundersøkelse som verktøy.

Da jeg også ønsket å undersøke hvordan politistudenter opplevde Politihøgskolens undervisning, kunne det vært hensiktsmessig å benytte seg av kvalitativ metode for å belyse problemstillingen, for eksempel i form av intervju. Dette ville gitt meg mulighet til å gå mer i dybden i enkelte studenters tanker rundt problemstillingen. Jeg vurderte det likevel som lite hensiktsmessig dersom jeg ikke kunne si noe om omfanget av studenter som har opplevd vold og/eller trusler i sitt praksisår. Aller helst skulle jeg benyttet det som et supplement til spørreundersøkelsen. Kapasitetshensyn gjorde likevel at jeg valgte å kun benytte meg av kvantitativ metode.

Senere i oppgaven vil jeg redegjøre for konstruksjonen av spørreundersøkelsen, så vel som vurderinger jeg har gjort rundt ting som anonymitet, reliabilitet og validitet, og feilkilder.

2.3 Litteratursøk

Hovedkilden for min oppgave er resultatene fra min egen spørreundersøkelse. Jeg har funnet lite litteratur om akkurat denne problematikken, både når det kommer til omfanget av vold og trusler som politistudentene møter i sitt praksisår, så vel som på hvor godt de føler seg forberedt på å håndtere det. I en rapport fra 2007 om virkningen vold og trusler har på arbeidsmiljøet i politiet, skriver Politidirektoratet at det finnes få norske studier på feltet (Politidirektoratet, 2007, s. 14). Selv om jeg ikke har funnet mye forskning eller litteratur som handler om min konkrete problemstilling, finnes det mye forskning på politistudenter som gruppe, og på vold på arbeidsplassen, som ikke tar for seg politietaten spesifikt.

Jeg har hovedsakelig brukt Oria, som er en søkeportal for Politihøgskolens bibliotek, og Google Scholar, som er Googles søkemotor for akademisk litteratur. Jeg plukket meg ut noen søkeord jeg vurderte som hensiktsmessig, slik Barstad og Glasø anbefaler i sin bok *Kunnskapsbasert politiarbeid: teori og praksis* (2021, s. 106). Søkeordene jeg valgte ut var blant annet «politistudent+vold», «vold+arbeidsplass» og «vold+trusler+politi».

Ettersom at jeg ønsket å se nærmere på omfanget av en lovbruddsgruppe, vil kriminalstatistikken, som publiseres årlig av Statistisk sentralbyrå, være en naturlig kilde å se til. Jeg har også benyttet meg av boken *Kriminologi*, av Lomell og Skilbrei (2017), hovedsakelig Lomells kapittel om kriminalstatistikk, gjennomgående i hele oppgaven. Dette har hjulpet meg med å ha et kritisk blikk på bruk av kriminalstatistikk og statistikk generelt.

Lomell skriver om svakhetene kriminalstatistikken har som kunnskapskilde, blant annet på grunn av mørketall (Lomell, 2017, s. 34), en problematikk jeg selv vil se nærmere på senere i oppgaven. Dette er viktig å ha med seg når man leser all form for statistikk, og spesielt når man bruker den som kilde til grunnlag for sammenligning. Men, som Lomell også skriver; Ingen statistikk kan brukes til alt, men de fleste kan brukes til noe (Lomell, 2017, s. 29).

Det er naturlig å sammenligne egne funn med allerede eksisterende statistikk om temaet, men disse er det som nevnt få av. De undersøkelsene som er gjort på politistudenter og deres opplevelser med vold og trusler, er gjort av blant annet fagbladet Politiform og fagforbundet Politiets Fellesforbund. Politiets Fellesforbund har, som alle fagforbund, ofte en politisk agenda for sitt arbeid. Dette er naturligvis noe av funksjonen til et fagforbund som interesseorganisasjon for arbeidstakere. Det er likevel viktig å ha et bevisst forhold til dette,

dersom man velger å benytte seg av disse undersøkelsene som et sammenligningsgrunnlag for sin forskning.

Et av temaene jeg berører i min oppgave er anmeldelsestilbøyelighet, hvor jeg har benyttet meg av Thorsen, Lid og Stenes statistiske analyse, «Kriminalitet og rettsvesen» (2009). I lys av dette reflekterer jeg også noe rundt yrkeskulturen innad i etaten, og har i forbindelse med dette sett til blant annet Liv Finstads bok *Hva er politi* (2018).

Videre har jeg valgt å se til Statens Arbeidsmiljøinstitutt, STAMI, som er det nasjonale forskningsinstituttet for arbeidsmiljø. De samler inn data om indikatorer på tilstander i det norske arbeidsliv, blant annet når det gjelder utsatthet for vold og trusler. Tallene de baserer seg på er hentet fra «Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø», fra Statistisk Sentralbyrå (Statens Arbeidsmiljøinstitutt, u.å) Formålet er å avdekke og innhente kunnskap om ulike risikoområder innenfor arbeidslivet. Jeg har benyttet informasjon fra STAMI for å kunne si noe om konsekvensene vold og trusler i arbeidslivet kan ha, så vel som statistikk på risikoutsatthet for ulike yrkesgrupper.

2.4 Enheter og variabler

Thrane beskriver enheter som den gruppen vi har data om (2018, s. 38). I mitt tilfelle består utvalget for undersøkelsen av politistudenter. Etersom at jeg ønsker å undersøke politistudenters opplevelser med vold og/eller trusler i løpet av deres praksisår, er politistudentene i 2020-kullet, altså mitt eget kull, en naturlig gruppe for meg å ta utgangspunkt i. 2020-kullet hadde sitt praksisår i siste halvdel av 2021, og første halvdel av 2022. Dette er altså en gruppe som har sitt praksisår friskt i minne, og som er lett tilgjengelig for meg.

En variabel er den eller de egenskapene ved enheten, som du ønsker å undersøke (Tuft, 2011, s. 71). For min undersøkelse vil variablene være de erfaringene, eventuelt mangel på erfaring, politistudentene har gjort seg med vold og trusler i praksisåret, så vel som deres personlige vurdering av Politihøgskolens undervisning, og egen håndteringsevne.

2.5 Spørreundersøkelsen

Da jeg bestemte meg for å benytte meg av en spørreundersøkelse, startet planleggingen med hvordan jeg ønsket å gå frem i arbeidet. Dette var tross alt noe jeg aldri hadde gjort før. Det var viktig for meg at undersøkelsen faktisk traff det jeg ønsket å undersøke. Når man produserer empiri er dessuten hensynet til personvernet svært viktig, noe jeg vil komme tilbake til senere i oppgaven.

2.5.1 Konstruksjon

Innledningsvis startet jeg med å tenke over hva jeg faktisk ønsket å spørre om. Jeg ble anbefalt å begrense meg til mellom 10 og 12 spørsmål, og var derfor opptatt av at disse skulle treffe godt. Som nevnt ønsket jeg å undersøke omfanget av fenomenet, men også noen av nyansene. Blant annet ønsket jeg å undersøke hva slags type vold og/eller trusler de ble utsatt for, om det ble opprettet sak på forholdet, og om de opplevde at de fikk tilstrekkelig oppfølging i etterkant.

Jeg valgte å benytte meg av Nettskjema (nettskjema.no) som plattform for min spørreundersøkelse. Nettskjema er eid av Universitet i Oslo, og tilbyr en enkel måte å opprette en spørreundersøkelse og innhente svar på. I tillegg gjør den det mulig å innhente svarene helt anonymt, noe som var viktig for meg.

2.5.2 Anonymitet

Ivaretagelse av personvern er et viktig etisk hensyn i et forskningsarbeid. Temaet oppgaven berører, og følgelig noen av spørsmålene i undersøkelsen, kan for noen oppleves sårt og vanskelig. Noen kan ha opplevd å svært vanskelige situasjoner i løpet av sitt praksisår. Anonymitet var derfor viktig for meg i arbeidet med å utforme spørreundersøkelsen. Gjennomføringen av spørreundersøkelsen krevde ikke innlogging av noe slag, og lagret ikke noen form for identifiserende data i form av e-post, personnummer, navn eller lignende. Med dette kan det være lett å tenke at problemet med anonymitet løst. Det ble dog raskt klart for meg at utformingen av spørsmålene, og kombinasjonen av informasjonen svarene på spørsmålene kunne gi, var vel så viktig.

Dette gjorde at jeg var ekstra påpasselig med tanke på hvilke spørsmål jeg stilte, og utformingen av disse. For eksempel kunne det vært interessant å se på studentenes tidligere

erfaringer, som tidligere arbeid eller utdanning, opp mot hvordan de opplevde å håndtere vanskelige situasjoner. Jeg kom frem til at å innhente denne informasjonen potensielt ville kunne gjøre det mulig å identifisere vedkommende, hvis man kombinerte dette med informasjon om vedkommendes alder, kjønn og hvor i landet hen hadde praksis.

2.5.3 Testing

Før jeg sendte ut den faktiske spørreundersøkelsen til studentene, ønsket jeg å lage en testundersøkelse, for å forebygge feil senere i prosessen. Jeg ville også forsikre meg om at nettsiden jeg benyttet meg av fungerte på en tilfredsstillende måte, både for min egen del, med tanke på formatene resultatene ble presentert i, og for respondentenes del med tanke på brukervennlighet. Derfor konstruerte jeg en undersøkelse bestående av 5 vilkårlige spørsmål som jeg sendte ut til venner og familie. Dette gjorde at jeg fikk forsikret meg om at den faktiske spørreundersøkelsen fungerte tilfredsstillende, og at resultatene ble presentert i et oversiktlig format som jeg var tilfreds med.

2.6 Gjennomføring av undersøkelsen

Jeg besluttet å poste et innlegg i en felles, lukket Facebook-gruppe for hele 2020-kullet. I innlegget beskrev jeg kort hva undersøkelsen dreide seg om, og linket til selve undersøkelsen. Det ble presisert at undersøkelsen var anonym.

Undersøkelsen ble publisert 11.11.22, klokken 11:30. Den var aktiv i 10 dager, før jeg stengte den 21.11.22, klokken 17:00.

Resultatene ble analysert ved hjelp av programmet Excel.

2.6.1 Svarprosent og representativitet

En av tingene jeg var bekymret for da jeg bestemte meg for å benytte meg av en spørreundersøkelse, var representativiteten, altså om jeg ville få «nok» respondenter. 2020-kullet besto av 374 studenter. Av disse svarte 191 på min undersøkelse, som gir en svarprosent på 51,1%. Av disse var 55% kvinner, og 45% menn. 2020-kullet hadde en kvinneandel på 51,1 %, noe som kan være med på å forklare det lille som finnes av skjevfordeling mellom kjønnene.

At en undersøkelse er representativ vil si at resultatet ikke er tilfeldig, men at det faktisk representerer gruppen enhetene utgjør (Thurén, 2009, s. 31). Politistudentene er en mangfoldig gruppe, og består av personer med ulik bakgrunn, ulike erfaringer, og ulike meninger. Da tilnærmet hele 2020-kullet fikk mulighet til å svare på undersøkelsen, og svarprosenten ble 51,1% som er forholdsvis høyt, mener jeg at resultatet kan anses som representativt for gruppen jeg ønsket å undersøke.

2.6 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet handler om hvor vidt undersøkelsen er korrekt gjennomført, slik at resultatet kan reproduseres, altså om man ville fått samme resultat dersom man gjentar undersøkelsen (Thurén, 2009, s. 31). En spørreundersøkelse er et verktøy som gjør undersøkelsen forholdsvis lett å reprodusere. Dersom en annen sender en identisk undersøkelse til de samme enhetene, vil man sannsynligvis få et lignende resultat, så sant man har lyktes i å eliminere tilfeldighetsfaktorer.

Validitet handler om hvor vidt undersøkelsen gir et «gyldig» resultat, om det man ønsker å få svar på (Thurén, 2009, s. 32). På bakgrunn av dette var viktig for meg å formulere gode spørsmål, slik at jeg var sikker på at jeg fikk data som faktisk kunne hjelpe meg med å finne svar på problemstillingen. Jeg forhørte meg derfor med veileder og andre fagpersoner ved Politihøgskolen om utformingen av undersøkelsen. I tillegg ba jeg utenforstående, som ikke var en del av gruppen respondentene utgjorde, om å lese over spørsmålene, slik at jeg fikk forsikret meg om at spørsmålene var forståelige.

Det første året ved Politihøgskolen ble litt utenom det vanlige for 2020-kullet, med tanke på corona-pandemien vi sto midt oppi. Mange opplevde kanskje at pandemien hadde innvirkning på undervisningssituasjonen, og flere av forelesningene foregikk over Zoom. Noen vil kanskje sette spørsmålsteget ved om studentene fikk det utbyttet som var ment av det første året ved politiutdanningen. Pandemien kan også tenkes å ha påvirket oppdragsmengden i praksisåret.

Dette kan ha innvirkning på resultatet for undersøkelsen, og følgelig ha innvirkning på reliabiliteten og validiteten. Det er ikke sikkert at en lignende undersøkelse hos et annet kull, som ble mindre påvirket av pandemien, ville gitt de samme resultatene. Det er dog en variabel det er vanskelig å komme utenom for min del. Jeg mener dessuten at selv i, og kanskje

spesielt i en ekstraordinær situasjon, er det viktig å forberede politistudentene på hva de kan møte i sitt praksisår.

2.7 Feilkilder

En forskningsprosess er ofte komplisert, og når jeg ser tilbake på arbeidet er det lett å være etterpåkløkt. Jeg har som nevnt egne erfaringer og tanker rundt temaet, og dette ser jeg i retrospekt at kan ha påvirket utformingen av noen av spørsmålene i litt større grad enn jeg skulle ønske.

Blant annet skjedde flere av mine egne opplevelser med vold og trusler i forbindelse med oppdrag som gikk ut på å bistå helsevesenet med håndtering av psykisk syke. I undersøkelsen spør jeg om hvilke type oppdrag studenten var på da hen opplevde å bli utsatt for vold og/eller trusler. Et svaralternativ var «Psykiatri-oppdrag/bistand helse». I realiteten kan oppdrag som går ut på å bistå helsevesenet være så mangt, og selv om psykiatrioppdrag nok utgjør en stor andel av disse oppdragene, ser jeg at det kan ha hatt betydning for resultatet.

Når respondentene svarer på spørreundersøkelsen over internett, kan man risikere at spørsmål misforstås. For å forebygge dette valgte jeg å legge til en undertekst til enkelte av spørsmålene hvor jeg mente at risikoen for dette var størst. Blant annet valgte jeg å spesifisere at jeg ikke var ute etter om studentene hadde opplevd forulemping av tjenesteperson etter strl. § 156, men heller handlinger som rammes av strl. § 155, og §§ 271-274, eller forsøk på dette. Dette er likevel noe som kan ha påvirket resultatet.

Det samme kan det faktum at det gjenstår 48,9% av 2020-kullet som ikke har svart på undersøkelsen. Selv om jeg er fornøyd med svarprosenten, kommer man ikke unna muligheten at den andelen som ikke svarte på oppgaven hadde opplevelser fra praksisåret som kunne gitt andre resultater.

En annen feilkilde som kan ha hatt betydning for mitt resultat var at det var mulig å gjennomføre undersøkelsen flere ganger. Dette lot seg ikke forebygge, da det var en forutsetning for at undersøkelsen skulle kunne gjennomføres anonymt. For å forhindre dette hadde respondentene måttet logge inn med sin Feide-bruker. Dette ville gått på bekostning av anonymiteten, noe jeg ikke ønsket. Jeg valgte derfor å ha tillit til at de som svarte på

undersøkelsen kun gjorde det en gang, men da muligheten er til stede for at noen kan ha svart flere ganger, må feilkilden nevnes.

3.0 Resultat og diskusjon

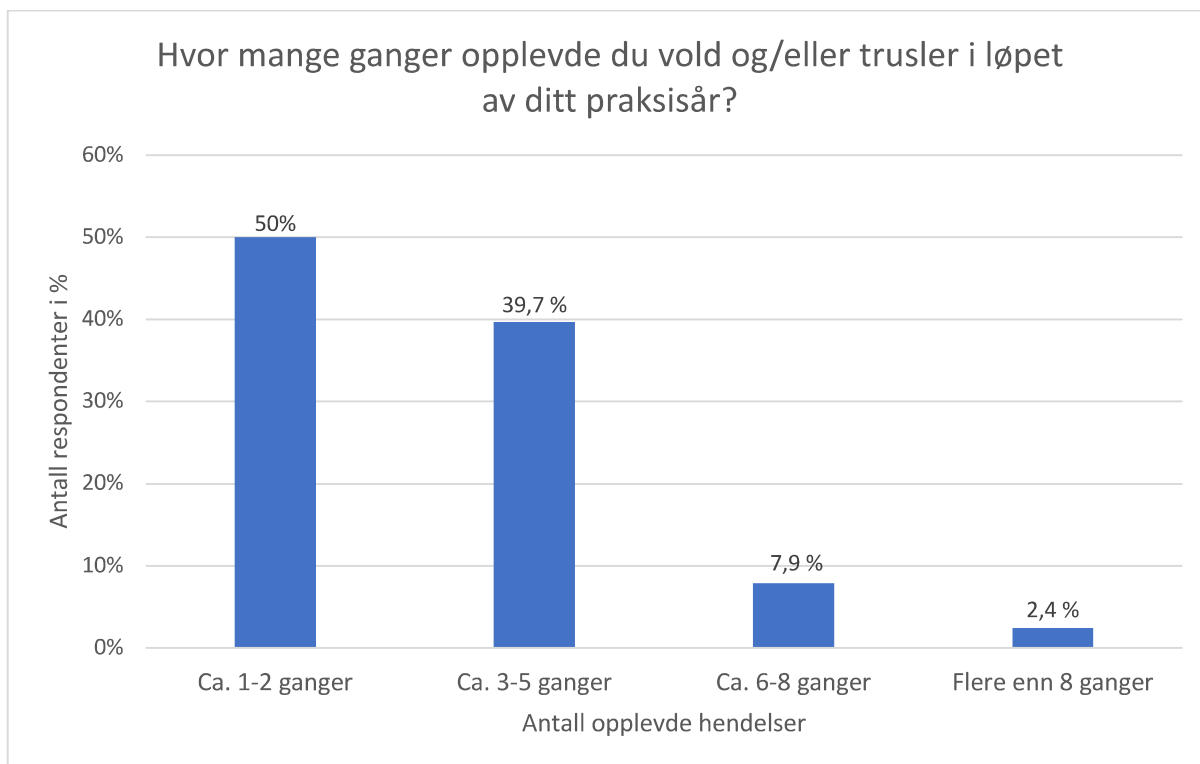
3.1 Omfang

Som tidligere nevnt ønsket jeg å undersøke omfanget av slike hendelser. Dette var først og fremst for å kunne si noe om hvor stort behovet egentlig er for å inkludere tematikken i undervisningen. Dersom forekomsten viste seg å være lav, kunne man følgelig tenkt seg at behovet ikke var særlig stort.

Av de 191 som svarte på min undersøkelse, opplyste 66%, 126 respondenter, å ha blitt utsatt for vold og/eller trusler i løpet av sitt praksisår. 34%, 65 respondenter, opplyste at de ikke hadde opplevd slike hendelser i praksisåret. Resultatet av min undersøkelse viser altså at 2 av 3 studenter har opplevd vold og/eller trusler i sitt praksisår. Det skal nevnes at de hendelsene det rapporteres om her, kan være alt fra alvorlige voldshendelser, til mindre alvorlige trusler.

På landsbasis viser tall fra Statens Arbeidsmiljøinstitutt, STAMI, at 7,1% av sysselsatte i Norge har blitt utsatt for vold eller trusler på arbeid i løpet av det siste året (Statens Arbeidsmiljøinstitutt, 2021, s. 57). Yrkesgruppen politiet er en del av i STAMIs forskning, er den tredje mest utsatte yrkesgruppen, etter vernepleier/sosialarbeider og pleie- og omsorgsarbeidere (Statens Arbeidsmiljøinstitutt, 2021, s. 86). 27% av yrkesgruppen politiet er en del av har opplevd vold eller trusler i løpet av det siste året. I STAMIs forskning er politiet slått sammen med andre yrker som blant annet brannkonstabler, tollere og fengselsbetjenter. Dataene gir dermed ikke helt sammenlignbare tall når det kommer til utsattheten til kun polititjenestepersoner, eller politistudenter.

For å få en bedre forståelse av omfanget, ønsket jeg å kartlegge hyppigheten av slike hendelser. Av de 126 som oppga å ha blitt utsatt for vold og/eller trusler, oppga halvparten å ha opplevd 1-2 slike hendelser, mens resterende halvpart hadde opplevd 3 eller flere tilfeller av vold og/eller trusler.

Figur 1: Stolpediagram som viser antall hendelser av vold og/eller trusler. Antall respondenter på spørsmålet var 126.

I en undersøkelse Politiforum gjennomførte i 2021, ble 600 politistudenter som hadde hatt sitt praksisår mellom 2015 og 2021 spurt om de hadde opplevd vold eller trusler i løpet av praksisåret. Der svarte 49,8% ja. I artikkelen intervjues også politioverbetjent og faglærer Peter Öhman, som har gjort noen uformelle undersøkelser om tematikken blant politistudenter i Stavern siden 2015. Han forteller at hans undersøkelser viser at trenden er stigende (Grindem, 2021).

Denne tendensen ser man også i kriminalstatistikken. Tall fra SSB viser en økning i anmeldelser av vold mot offentlig tjenesteperson på 23,55%, mellom 2011 til 2021, fra 1418 til 1752 anmeldte lovbrudd (Statistisk sentralbyrå, 2021). Anmeldelser av trusler mot offentlig tjenesteperson har økt med 65,38%, mellom 2011 og 2021, fra 699 til 1156 anmeldte forhold (Statistisk sentralbyrå, 2021). Det er som nevnt verdt å spørre seg hvor vidt dette er en reell økning i forekomsten av slike lovbrudd, eller om andre faktorer har hatt innvirkning på tallene. Dessuten omfatter «offentlig tjenesteperson» alle som utøver offentlig myndighet på vegne av stat eller kommune, jf. strl. (2005) § 155, 3. ledd, altså ikke bare polititjenestepersoner.

Lomell siterer Nils Christie når hun diskuterer kriminalstatistikk og mørketall. Christie hevdet at vi aldri vil vite hvor vidt kriminaliteten faktisk øker eller ikke, fordi vi ikke har en felles akseptert målestokk for hva kriminalitet er (Lomell, 2017, s. 51). To politistudenter kan stå overfor en tilnærmet lik hendelse i praksisåret, men ha to vidt forskjellige opplevelser av situasjonen. Dette gjør det vanskelig å si noe helt konkret om den reelle økningen.

3.2 Anmeldelsestilbøyelighet

Polititjenestepersoner står i større eller mindre grad fritt til å selv velge om de ønsker å opprette en sak på et forhold, eller ikke. Opprettes det ikke sak, vil den følgelig ikke fanges opp i kriminalstatistikken. Jeg mener der det er naturlig å anta at det eksisterer mørketall i kriminalstatistikken for lovbrudd som gjelder vold og trusler mot politiet og andre yrkesgrupper, på lik linje som for andre statistikkgrupper. I min undersøkelse ønsket jeg derfor å kartlegge hvor stor andel av de som opplevde vold og/eller trusler, som valgte å anmelde forholdet, og hvor mange som lot være.

Av de 126 som opplyste å ha blitt utsatt for vold og/eller trusler i praksisåret, opplyste 70,6%, 89 respondenter, at det ble opprettet en straffesak på forholdet. 29,4%, 37 respondenter, oppga at det ikke ble opprettet sak. Dette er en svært høy anmeldelsesprosent for voldslovbrudd, sammenlignet med befolkningen for øvrig (Løvgren, Tøl & Kotsdam, 2022, s. 26). Samtidig belyser det svakheten med å kun se til kriminalstatistikk som kilde for å drøfte omfanget av et lovbrudd. Min undersøkelse gir ingen konkrete svar på hvorfor de 37 respondentene ikke opprettet straffesak, mest sannsynlig er det flere ulike grunner til dette. Det kan dog være nærliggende å anta at yrkeskulturen innad i politiet, og på de enkelte tjenestestedene, kan ha innvirkning på anmeldelsestilbøyeligheten.

På den ene siden kan yrkeskulturen innad på et tjenestested, eller holdningen hos den enkelte tjenestepersonen, bære preg av en «oss og dem»-mentalitet, slik Finstad beskriver i boken *Hva er politi* (2018). Jeg har personlig opplevd tjenestepersoner som har en nulltoleranseholdning til vold, trusler og forulemping av tjenestepersoner, og som opprettet straffesak av prinsipp. På den andre siden kan yrkeskulturen, eller tjenestepersonens forståelse av politirollen, være preget av at man ikke ønsker å umyndiggjøres ved å innta en offerrolle, lik den Christie beskriver i «The ideal victim» (1986).

Anmeldelsestilbøyeligheten er avhengig både av lovbruddets objektive alvorlighetsgrad, så vel som offerets subjektive opplevelse av alvorlighetsgraden (Thorsen, Lid & Stene, 2009, s. 20). Generelt i befolkningen ser det ut til at anmeldelsesprosenten for voldslovbrudd er stigende, og en av grunnene til dette antas å være økt sensitivitet, altså at man finner seg i mindre enn man har gjort tidligere (Thorsen, Lid & Stene, 2009, s. 21). Som jeg har vært inne på, har Politiets Fellesforbund de siste årene oppfordret sine medlemmer til å anmelde disse lovbruddene, noe som kan tenkes å ha en lignende effekt som den økte sensitiviteten Thorsen, Lid og Stene nevner.

At nesten 1 av 3 oppgir at det ikke ble opprettet sak antyder likevel at det kan finnes mørketall, dersom man kun baserer seg på kriminalstatistikken når man ser på omfanget av vold og trusler mot politiet. Dette understreker etter min mening Lomells poeng om kriminalstatistikk, og belyser også viktigheten av offer- og selvrapporteringsundersøkelser.

En annen måte å fange opp slike mørketall i kriminalstatistikken, kan være å se til andre rapporteringssystemer, hvor terskelen for å melde fra kan tenkes å være lavere. Politiet har et forbedringssystem kalt Synergi. Her kan blant annet uønskede hendelser av ulik karakter meldes ifra om, uten at det er nødvendig å opprette straffesak. Dersom det har blitt opprettet en straffesak, skal hendelsen i utgangspunktet likevel meldes fra om i Synergi, da dette er to separate systemer, med to ulike formål.

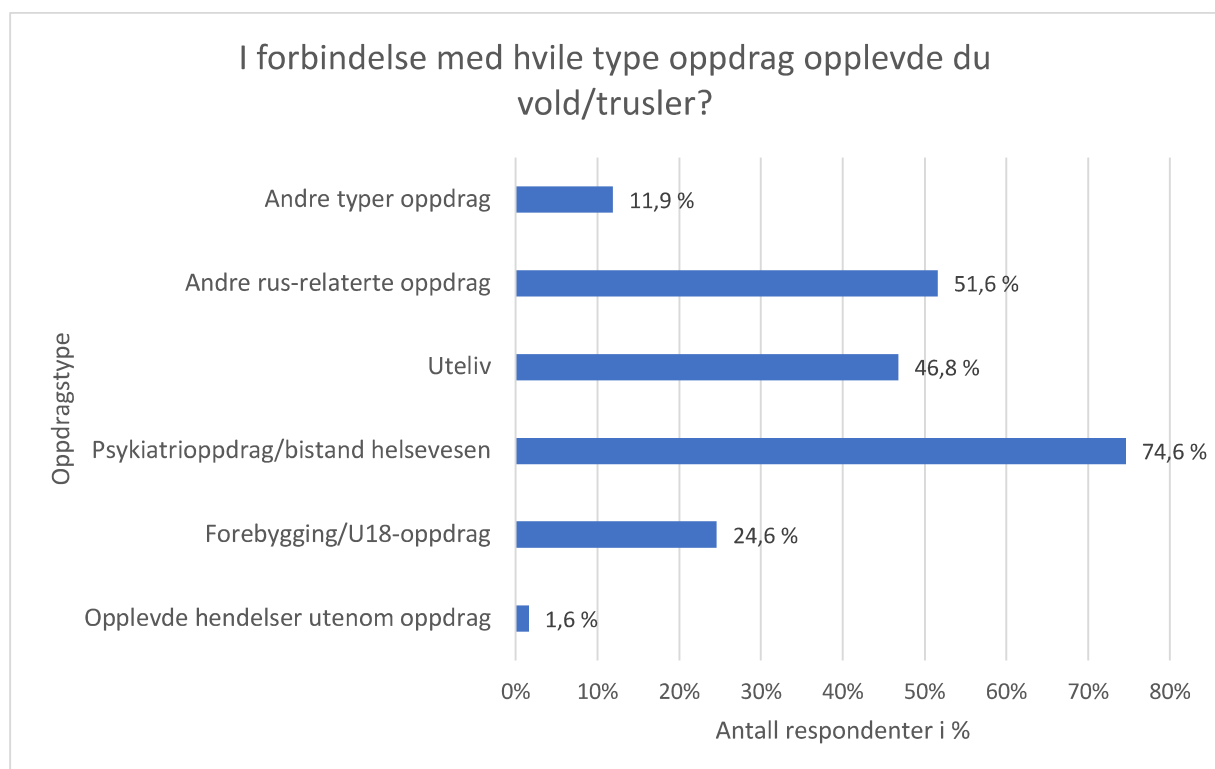
Mitt inntrykk er at dette brukes i varierende grad på de ulike tjenestestedene, og at flere studenter ikke kjenner til systemet i det hele tatt. I undersøkelsen spurte jeg derfor om hvor vidt hendelsen(e) ble rapportert om i Synergi. Av de 126 som rapporterte å ha opplevd vold og/eller trusler, opplyste 72,2% at hendelsen ikke ble meldt ifra om i Synergi. 18,3% svarte at noen hendelser ble meldt ifra om, men ikke alle. 9,5% svarte at alle hendelser ble meldt ifra om.

Formålet med Synergi er å bidra til kontinuerlig forbedring av politietaten. Det skal også gi mulighet for å innhente data om trender. Samtidig understrekes det at systemet ikke er ment for å håndtere uønskede hendelser, kun samle inn varslinger (Politidirektoratet, 2019, s. 25). Når hele 72,2% opplyser at hendelsene ikke ble meldt ifra om i Synergi, mener jeg at man mister muligheten til å overvåke trender i tilfredsstillende grad, og til å iverksette tiltak som kan fungere forebyggende eller reparerende.

3.3 Oppdragstype

Det kan som nevnt være en rekke grunner til at man velger å ikke opprette en straffesak for slike forhold. Personlig opplevde jeg det for eksempel som vanskelig å opprette sak de gangene jeg opplevde å bli utsatt for vold eller trusler av personer som befant seg i en særlig sårbar situasjon, for eksempel psykisk syke personer, eller barn og unge. I flere av disse tilfellene lot jeg være. Disse erfaringene gjorde meg nysgjerrig på hva slags type oppdrag studentene hadde vært på da de opplevde slike hendelser.

Jeg valgte å lage spørsmålet som et flervalgs-spørsmål, altså hadde respondentene mulighet til å velge flere svaralternativer. Det var spesielt ett svaralternativ som skilte seg ut, nemlig «psykiatrioppdrag/bistand helse». Av de 126 som oppga å ha opplevd vold og/eller trusler i praksisåret, oppga 74,6%, 94 respondenter, at de hadde opplevd det i forbindelse med psykiatrioppdrag, eller oppdrag som gikk ut på å bistå helsevesenet.

Figur 2: Stolpediagram. Viser i forbindelse med hvilke oppdragstyper politistudenter har opplevd vold og/eller trusler. Antall respondenter var 126.

Det har de siste årene vært økt fokus på mengden psykiatrioppdrag for politiet.

Politidirektoratet opplyser blant annet om en økning i antall psykiatrioppdrag mellom 2016 og 2020, fra 37 130 til 53 219 (Politidirektoratet, 2021). Jeg gjorde selv en rekke erfaringer med psykiatrioppdrag i løpet av praksisåret, og nesten samtlige av mine egne opplevelser med vold

og trusler var i forbindelse med dette. Disse oppdragene kan være komplekse og krevende, og dreier seg ofte om personer som befinner seg i sårbare situasjoner.

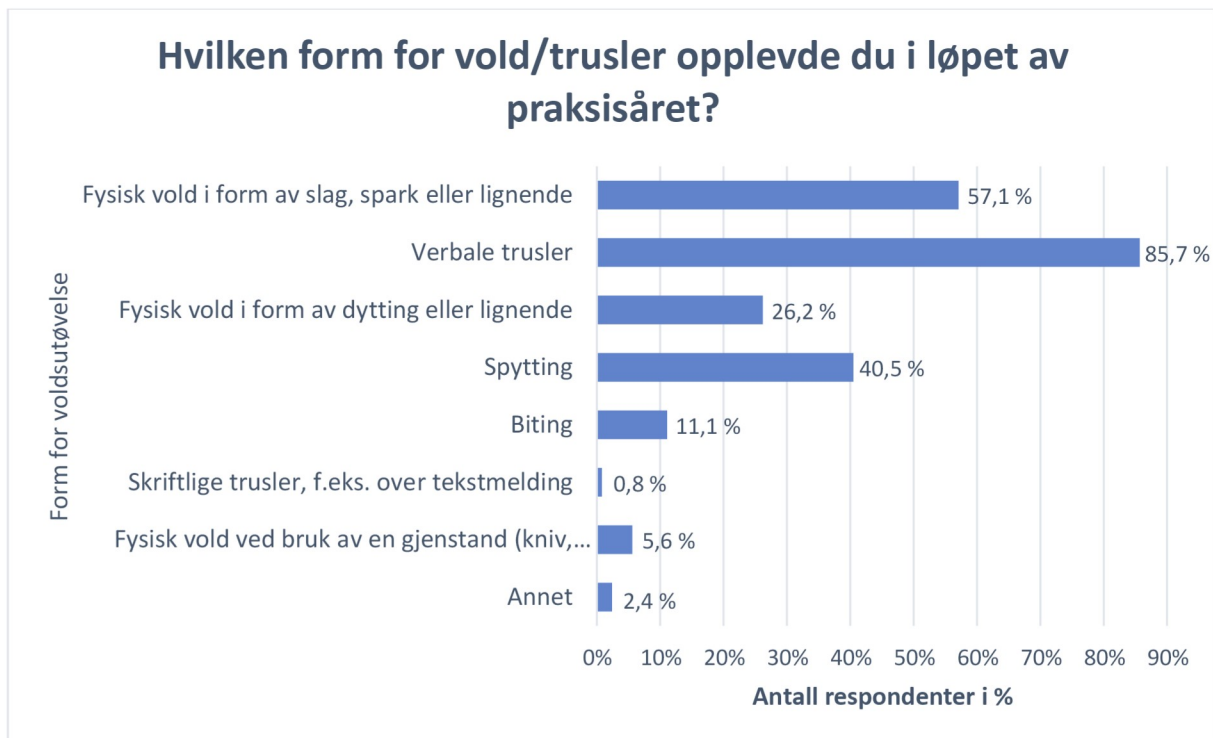
Man skal være forsiktig med å trekke slutningen at antydningen man ser til økning av vold mot tjenestepersoner, har sammenheng med økningen i psykiatrioppdrag. Det er likevel et interessant område å se nærmere på, og ble blant annet trukket frem som en av de fremtredende undergruppene i risikovurderingen for vold og trusler i et prosjekt Politidirektoratet startet i 2022 (Grindem, 2022). Resultatene av min undersøkelse mener jeg kan være en indikasjon på noe av risikoen slike oppdrag kan medføre.

I 2022 skrev Adrian De Jong Wighus en bacheloroppgave om politistudenters møte med psykiatrioppdrag i praksisåret. Wighus benyttet seg av en tilnærming som jeg har latt meg inspirere av i denne oppgaven. I oppgaven kommer Wighus blant annet frem til at politistudentene ønsket større fokus på psykiatrioppdrag i løpet av det første året i utdanningen, og at studentene opplevde disse oppdragene som krevende (Wighus, 2022, s. 23). Min undersøkelse gir en videre indikasjon på hvorfor slike oppdrag kan oppleves som krevende av politistudenter. Selv om de aller fleste psykiatrioppdrag løses uten at tjenestepersoner utsettes for vold, viser resultatene av min undersøkelse at slike oppdrag kan kreve mye av studenten.

3.4 Form for voldsutøvelse

For å belyse tematikken ytterligere, ønsket jeg å undersøke hva slags form for vold eller trusler politistudentene hadde opplevd. Dette fordi det vil kunne gi et noe mer detaljert bilde av studentenes opplevelser. Også dette spørsmålet ga respondentene mulighet til å velge flere svaralternativer.

Det var spesielt tre svaralternativer som utmerket seg. Av de 126 som oppga å ha opplevd vold og/eller trusler i sitt praksisår, svarte 85,7%, 108 respondenter, at de hadde opplevd verbale trusler. 57,1%, 72 respondenter, opplevde å bli utsatt for fysisk vold i form av slag eller spark. 40,5%, 51 respondenter, opplevde å bli spyttet på eller etter.

Figur 3: Stolpediagram. Viser hva slags form for vold og/eller trusler politistudentene opplevde i praksisåret. Antall respondenter var 126.

I en slik undersøkelse kan det være vanskelig å fange opp nyansene. Disse alternativene for voldsutøvelse og trusler kan romme alt fra grov vold og alvorlige trusler, til mindre alvorlige forseelser.

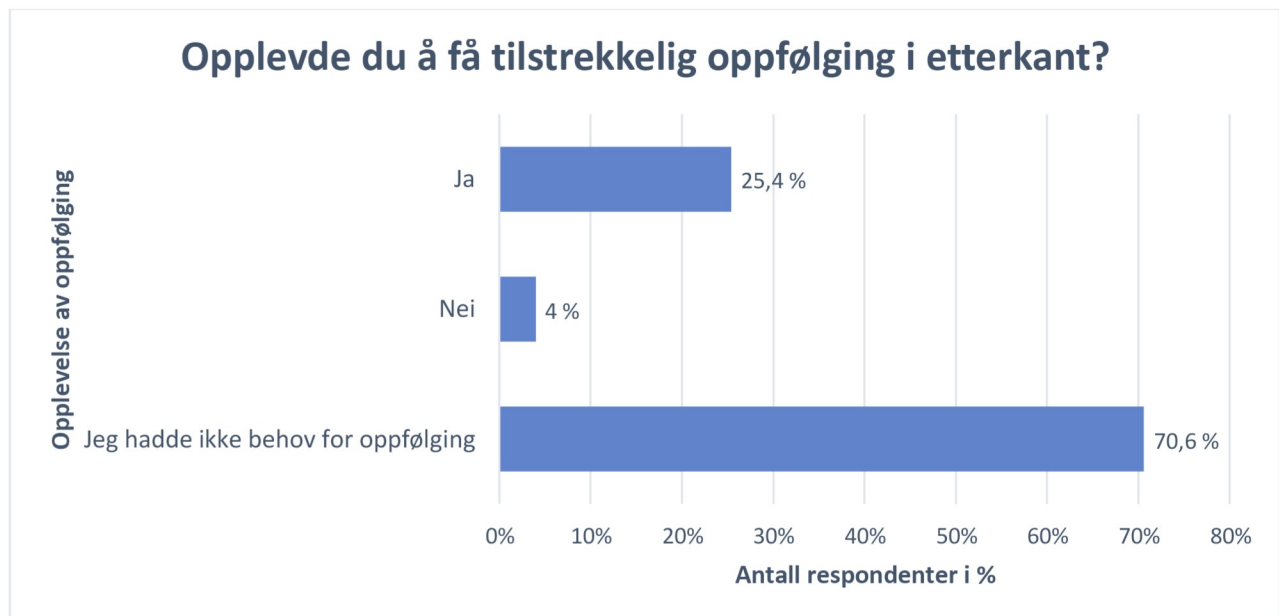
Spørsmålet fanger heller ikke opp hvordan studenten opplevde situasjonen, og sjansen er stor for at det ville vært like mange svar på det som antallet respondenter. Personlig opplevde jeg at å bli slått etter eller sparket, ikke gikk like mye inn på meg som det å bli truet eller spyttet på. For noen vil det kanskje være motsatt.

Å utsettes for fysisk vold, trusler og spytting i arbeidstiden kan være svært krevende å stå i, både fysisk med tanke på skader og smittefare, og psykisk. Studier fra helse- og omsorgssektoren, som er et annet yrkesområde hvor det rapporteres om forholdsvis høy forekomst av vold og trusler i arbeidstiden sammenlignet med andre yrker, viser klar sammenheng mellom det å oppleve slike hendelser, og en økt risiko for legemeldt sykefravær (Sterud, 2021).

3.4 Oppfølging

Ettersom at enhver opplever hendelser ulikt, vil det også være ulike behov for oppfølging i etterkant av slike hendelser. Jeg ønsket å undersøke hvor vidt studentene fikk den oppfølgingen de hadde behov for, og om de hadde behov for oppfølging i det hele tatt. I underteksten av spørsmålet valgte jeg å spesifisere at oppfølging kunne være alt fra samtaler med veileder, til oppfølging fra praksisansvarlig og samtaler med kollegastøtteordningen.

Av de 126 som opplevde vold og/eller trusler i praksisåret, oppga 70,6%, 89 respondenter, at de ikke hadde behov for oppfølging. 25,4%, 32 respondenter, oppga at de fikk tilstrekkelig med oppfølging, mens 4%, 5 respondenter, oppga at de ikke fikk den oppfølgingen de hadde behov for.

Figur 4: Stolpediagram. Viser hvor vidt studentene opplevde å få tilstrekkelig oppfølging i etterkant av å ha blitt utsatt for vold og/eller trusler i praksisåret. Antall respondenter er 126.

At 70,6% opplevde å ikke ha behov for oppfølging i etterkant av slike hendelser kan være en indikator på flere ting. Det kan være nærliggende å tenke at mange studenter har opplevd vold og trusler av mindre alvorlighetsgrad, og at man følgelig klarte å håndtere hendelsene på egenhånd. En kan også se for seg at politistudenter har en viss grad av robusthet, som gjør at de håndterer slike hendelser på en god måte.

25,4% opplevde at de fikk den oppfølgingen de hadde behov for. Min opplevelse er at det har vært økt fokus på oppfølging av ansatte i etaten de siste årene. Blant annet i form av kollegastøtteordning, gjerne kalt KSO, som er en støtteordning som kan benyttes ved behov.

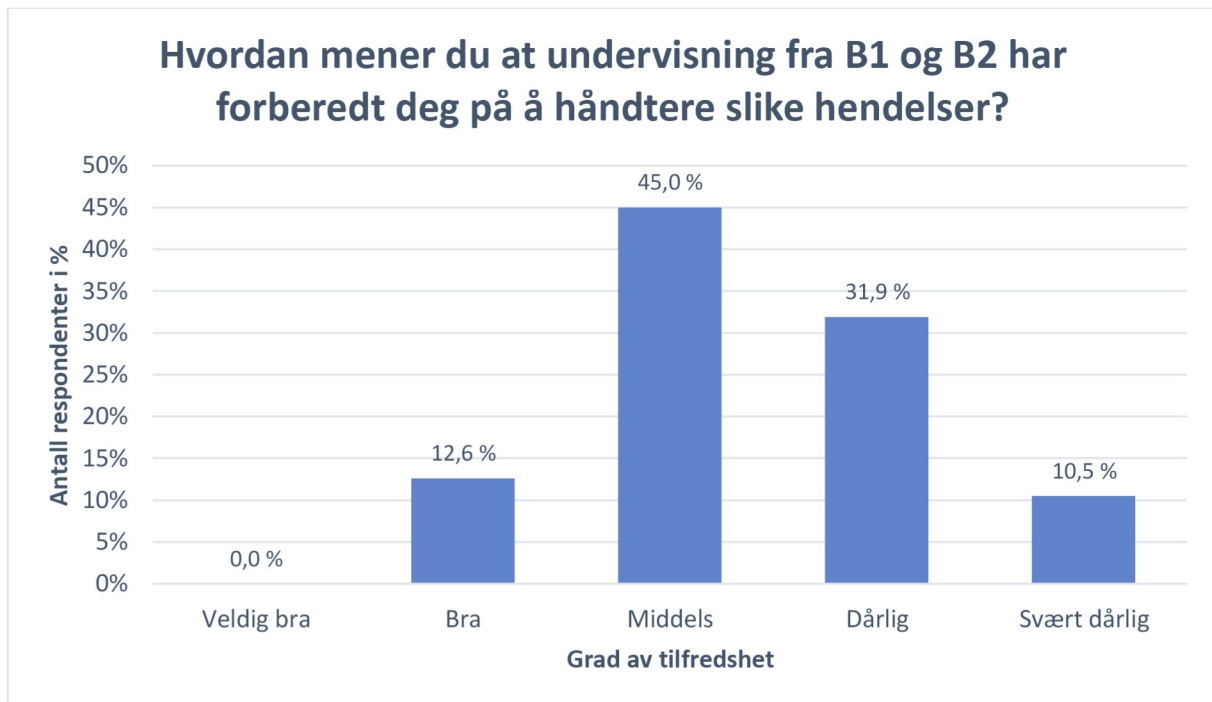
Som politistudent har man også en personlig veileder, noe som kan gjøre muligheten for oppfølging enda lettere tilgjengelig. Studentene er å betrakte som ansatt i løpet av praksisåret, og arbeidsgiver er følgelig pliktig å gi tilstrekkelig med oppfølging, både med tanke på fysiske og psykiske påkjenninger, jf. forskrift om utførelse av arbeid (2011), § 23A-5. Hva som kan vurderes som tilstrekkelig oppfølging vil gjerne variere ut ifra den enkeltes behov.

Med dette spørsmålet etterspurte jeg først og fremst hvor vidt de hadde behov for emosjonell støtte. En annen form for støtte som kan være vel så viktig er instrumentell støtte, for eksempel ressurser, bistand og informasjonen som er nødvendig for å løse de problemene man står overfor (Statens Arbeidsmiljøinstitutt, 2021, s. 79).

3.5 Opplevelse av Politihøgskolens undervisning

Hittil har vi sett at 2 av 3 politistudenter i 2020-kullet har opplevd vold og/eller trusler i sitt praksisår, alt fra verbale trusler til fysisk vold. Halvparten av disse har opplevd 1-2 hendelser, mens resten har opplevd 3 eller flere hendelser. De fleste, 70,6%, hadde ikke behov for oppfølging i etterkant. Svarene gir et noe tvetydig bilde av temaet. Flertallet har opplevd slike hendelser, men det fremstår som at de fleste også klarer å håndtere hendelsene på en hensiktsmessig måte. Er det da behov for at temaet omtales i Politihøgskolens undervisning? Videre vil jeg se på hva studentene selv mener om Politihøgskolens undervisning på dette området.

Av de 191 som svarte på undersøkelsen, mener ingen at undervisningen har forberedt dem svært godt. 12,6%, 24 respondenter, mener at undervisningen fra B1 og B2 har forberedt dem bra på å håndtere slike hendelser. 45%, 86 respondenter, mener undervisningen hadde forberedt dem middels, mens 31,9%, 61 respondenter, oppga at undervisningen i første og andre studieår hadde forberedt dem dårlig på å håndtere slike hendelser. 10,5%, 20 respondenter, mener undervisningen har forberedt dem svært dårlig.

Figur 5: Stolediagram. Viser studentenes grad av tilfredshet med undervisningen om vold og trusler mot tjenestepersoner i B1 og B2. Antall respondenter er 191.

Slik jeg leser disse resultatene er det en overvekt av studenter som er middels til lite fornøyd med Politihøgskolens undervisning på området. Av 126 de som hadde opplevd vold og/eller trusler, oppga 86,1%, 111 respondenter, at undervisningen hadde forberedt dem middels, dårlig, eller svært dårlig på å håndtere hendelsene.

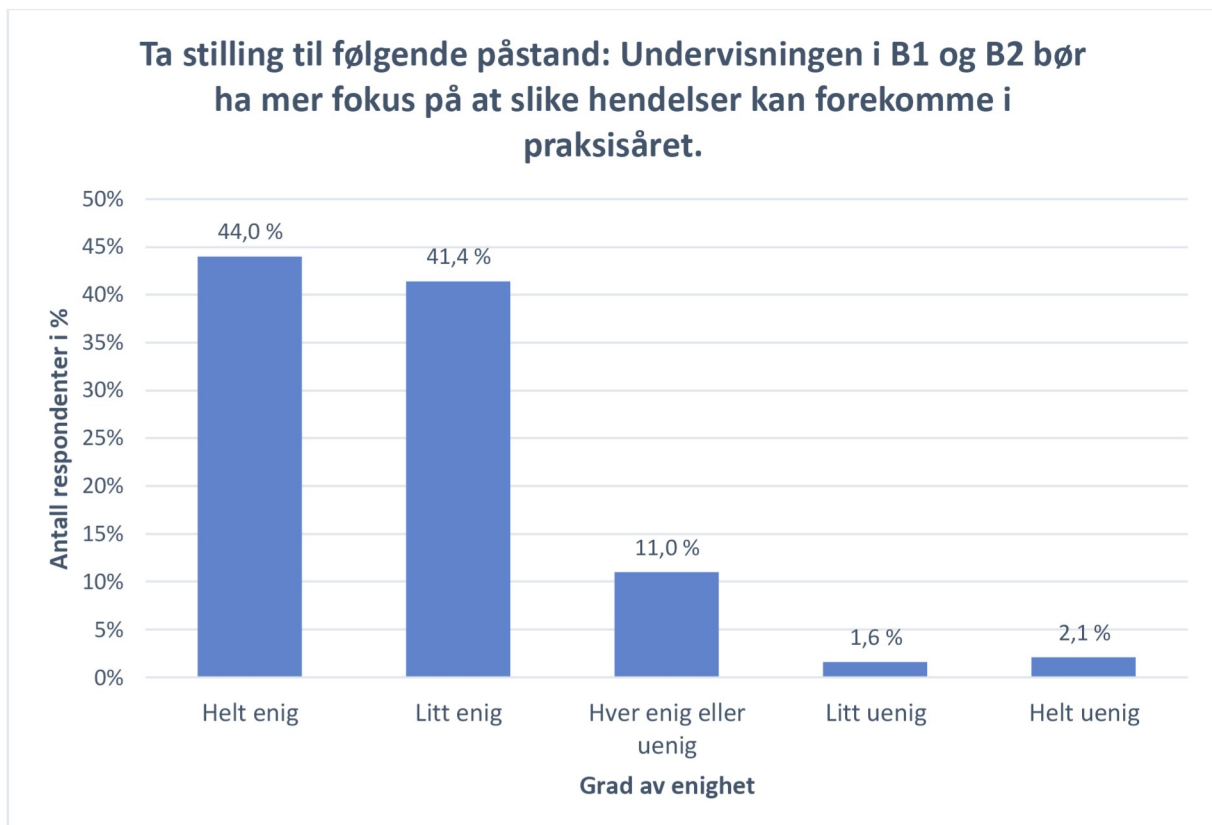
Det er et kjent fenomen at studenter kan oppleve et gap mellom teori og praksis, altså at innholdet i undervisningen ikke nødvendigvis alltid treffer de opplevelsene studentene har i praksis. Politistudenter etterlyser ofte kompetanse til å håndtere til dels ekstreme scenarier, hvor liv står i fare. Dette er viktig kompetanse å inneha, men samtidig tilhører det sjeldenhetene at slike situasjoner oppstår. Det kan tenkes at dette henger sammen med politistudentenes ønske om å være «godt nok» forberedt når de kommer ut i praksis (Winnæss, 2017, s. 290).

Når man lager en undervisningsplan for en bachelorutdanning, er man nødt til å gjøre prioriteringer. Dersom man skulle inkludert denne tematikken i større grad enn man gjør i dag, vil det etter all sannsynlighet gå på bekostning av noe annet. Selv om flere av studentene følte undervisningen forberedte dem middels til dårlig på å håndtere slike hendelser, er det ingen automatikk i at dette betyr at studentene derfor mener dette bør prioriteres over andre

ting i undervisningen. Jeg ønsket derfor at studentene skulle ta stilling til følgende påstand: «Undervisningen i B1 og B2 bør ha større fokus på at slike hendelser kan forekomme i praksisåret».

Av de 191 som svarte på spørsmålet, var 85,4%, 163 respondenter, helt eller litt enig i påstanden. 11%, 21 respondenter, svarte at de var hverken enig eller uenig. 3,7%, 7 respondenter, var litt eller helt uenig.

Figur 7: Stolpediagram. Viser studentenes grad av enighet med påstanden: «Undervisningen i B1 og B2 bør ha mer fokus på at slike hendelser kan forekomme i praksisåret». Antall respondenter er 191.

Dersom man legger denne undersøkelsen til grunn, ser en stor andel, 85,4%, av studentmassen behov for at vold og trusler mot tjenestepersoner får større fokus i undervisningen i løpet av første og andre studieår. Dette til tross for opplæring i selvforsvar i arrestasjonsteknikk-undervisningen, og undervisning i blant annet polititaktikk, strafferett, kommunikasjons- og konflikthåndtering, og yrkesetikk.

4.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg forsøkt å finne svar på i hvilken grad politistudenter opplever at Politihøgskolens undervisning forbereder dem på å håndtere vold og trusler rettet mot dem i

løpet av praksisåret. Resultatet av undersøkelsen viste at 2 av 3 politistudenter opplevde vold og/eller trusler i løpet av sitt praksisår, og 85,4% av politistudentene er litt eller helt enig i at temaet bør tas opp i undervisningen i større grad.

Formålet med denne oppgaven har vært å rette søkelys mot en problematikk som jeg selv opplevde som noe underkommunisert i løpet av utdanningen, før jeg selv sto ansikt til ansikt med den i praksisåret. Som jeg nevnte innledningsvis var jeg heldig som hadde en veileder jeg var trygg på, og som så hva jeg hadde behov for av oppfølging i etterkant av en slik hendelse. Jeg kjenner til studenter som ikke var like heldige, og som måtte legge mye arbeid i å orientere seg i hvilke rettigheter de hadde, og hvilke tilbud som eksisterte for dem, i en allerede krevende situasjon.

Det koster mye å utdanne en politibetjent, og det bør være av interesse å holde dem i arbeid så lenge som mulig. Som jeg har vært inne på, kan det være en stor belastning å oppleve vold eller trusler på arbeidet. Selv om 70% av studentene som hadde opplevd vold og trusler ikke hadde behov for oppfølging, ser jeg antydning til behov for å informere mer om rutiner for rapportering og retningslinjer for håndtering av disse hendelsene. Det hjelper lite at disse rutinene og retningslinjene eksisterer dersom arbeidstakerne ikke kjenner til dem.

Innledningsvis nevnte jeg politiets handlingsplikt, og risikoen man aksepterer i det man ikler seg politiuniformen. I løpet av arbeidet med denne oppgaven, har jeg gjort meg noen tanker rundt hvor mye vi egentlig vet om denne risikoen. Trolig vet vi en del om de mest alvorlige hendelsene, da disse etter all sannsynlighet både anmeldes, straffeforfølges og rapporteres om i HMS-sporet. Men så er det de tilfellene hvor det hverken føles riktig eller viktig å anmelde gjerningspersonen. Inntrykket jeg sitter igjen med er at vi har lite kunnskap om fenomenet som helhet. Dette er hovedsakelig fordi kartleggingen, etter mitt skjønn, er mangelfull. Å se på kriminalstatistikken alene forteller oss lite om nyansene. Hvis rapporteringssystemer som Synergi blir brukt i så liten grad som det min undersøkelse tilsier, gir dette en indikasjon på at kunnskapsgrunnet om dette ikke er godt nok.

I en rapport Politidirektoratet har publisert, om vold og truslers virkning på arbeidsmiljøet i etaten, nevnes viktigheten av å sikre at Politihøgskolen dekker behovet for opplæring når det gjelder både forebygging og håndtering av vold og trusler, for alle ansatte i etaten (Politidirektoratet, 2007, s. 44). Rapporten trekker også frem flere andre forslag til

forbedringstiltak, blant annet behov for å iverksette mer forskning om vold og trusler mot ansatte. Rapporten ble publisert i 2007. 16 år senere tyder mine undersøkelser på at det likevel fortsatt kan være en vei å gå.

På bakgrunn av tematikkens omfang, ønsker jeg ikke å komme med en entydig konklusjon på problemstillingen. Jeg har likevel resonnert meg frem til noen punkter jeg mener kan danne grunnlag for videre refleksjon:

- Resultatene av min undersøkelse viser at en betydelig andel av politistudentene føler seg middels til dårlig forberedt på å håndtere slike hendelser i praksisåret. Å vie mer tid i undervisningen til at studentene får reflektere rundt tematikken, kan bidra til at de i større grad er mentalt forberedt på å møte slike situasjoner. Det kan også gjøre veien kortere til å be om støtte fra for eksempel kollegastøtteordningen, veileder, eller andre, ved behov.
- Det kan være hensiktsmessig å gi politistudentene opplæring i de praktiske rutinene for håndtering, herunder bruk av forbedringssystemet Synergi, hvordan forsikring gjerne fungerer i slike situasjoner, og hva slags rettigheter man ellers har som arbeidstaker. Selv om det kan være nærliggende å tenke at praksisveileder og praksisansvarlig tar på seg noe av dette ansvaret, taler resultatene av min undersøkelse for at dette kun i varierende grad blir gjort, spesielt med tanke på registrering av hendelser i Synergi.
- Økt prioritering av kartlegging, både hos ferdigutdannede tjenestepersoner og politistudenter, kan bidra til at man med større grad av sikkerhet kan si noe om utvikling over tid. Med kartlegging tenker jeg på offerundersøkelser, innrapportering i HMS-systemer og lignende. Det fremstår for meg som om det er lite notoritet i innsamling av data om problematikken, noe som gjør det vanskelig å vurdere hvor vidt det er nødvendig å iverksette tiltak, eventuelt hvilke tiltak som kan være hensiktsmessig.

Litteraturliste

- Arbeidsmiljøloven. (2005). *Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern* (LOV-2005-06-17-62). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-62?q=arbeidsmilj%C3%B8loven>
- Bakke, B., Degerud, E., Gravseth, H. M., Hanvold, T. N., Løvseth, E. K., Mjaaland, B. B., Sterud, T. & Øygardslia, H. (2021). *Faktabok om arbeidsmiljø og helse 2021: Status og utviklingstrekk*. (STAMI-rapport, årgang 22, nr. 4). Statens arbeidsmiljøinstitutt. <https://stami.no/content/uploads/2021/06/Faktabok-om-arbeidsmilj%C3%B8-og-helse-2021.pdf>
- Barstad, H. N. & Glasø, K. N. (2021). *Kunnskapsbasert politiarbeid: teori og praksis* (1. utg.). Gyldendal.
- Christie, N. (1986). The ideal victim. I E. A. Fattah (red.), *From crime policy to victim policy: reorienting the justice system* (s. 17-30). Palgrave Macmillan.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. (6. utg.) Gyldendal akademisk.
- Finstad, L. (2018). *Hva er politi*. Universitetsforlaget.
- Forskrift om utførelse av arbeid. (2011). *Forskrift om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav* (FOR-2011-12-06-1357). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-06-1357>
- Grindem, K. (2021, 31. august). Nær halvparten av politistudentene utsatt for vold: -Det har helt klart blitt tøffere der ute. *Politiforum*. <https://www.politiforum.no/phs-politihogskolen-vold-mot-politi/naer-halvparten-av-politistudentene-utsatt-for-vold---det-har-helt-klart-blitt-toffere-der-ute/213487>
- Grindem, K. (2022, 11. desember). Vold mot politiansatte øker – Nå har POD tatt grep. *Politiforum*. <https://www.politiforum.no/vold-mot-politi/vold-mot-politiansatte-oket-na-har-pod-tatt-grep/232126>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Kulbrandstad, I. (2021, 14. januar). Økt registrert vold mot politiet: -Det å bli sparket er nesten helt vanlig. *NRK*. <https://www.nrk.no/tromsogfinnmark/anmeldelser-av-vold-mot-politifolk-nesten-doblet-seg-i-finnmark-og-trondelag-1.15632754>
- Lomell, H. M. (2017). Kriminalstatistikk. I H. M. Lomell & M.-L. Skilbrei (red.), *Kriminologi*. (s. 29-54). Universitetsforlaget.
- Løvgren, M., Høgestøl, A. & Kotsadam, A. (2022). *Nasjonal trygghetsundersøkelse 2020*. (NOVA Rapport nr. 2/22). Velferdsinstituttet NOVA. <https://oda.oslomet.no/oda->

xmlui/bitstream/handle/11250/2869495/Nasjonal%20trygghetsunders%c3%b8kelse%202020%20nett.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Olsvik, E. H. (2013). *Vitenskapsteori for politiet: tenkemåter for kunnskapsstyrt politiarbeid*. Gyldendal akademisk.

Politidirektoratet. (2007). *Virkning av vold og trusler på arbeidsmiljøet i politi- og lensmannsetaten*. (POD publikasjon 2007/7).

Politidirektoratet. (2020, 2. mars). *Politiets årsrapport 2019*. Regjeringen.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/80197702ddb144e8a016a040e656751f/arsrapport-2019-pod.pdf>

Politidirektoratet. (2021, 25. januar). *Alvorlig psykisk syke – Sannsynlig at flere vil begå voldshandlinger*. Politiet. <https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2021/01/19/alvorlig-psykisk-syke--sannsynlig-at-flere-vil-bega-grove-voldshandlinger/>

Politidirektoratet, (2023, 1. januar). *Politiets virksomhetsstrategi 2023-2025*. Politiet.

<https://www.politiet.no/globalassets/05-om-oss/03-strategier-og-planer/politiets-virksomhetsstrategi-2023-2025.pdf>

Politiinstruksen. (1990). *Alminnelig tjenesteinstruks for politiet*. (FOR-1990-06-22-3963).

Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/1990-06-22-3963>

Statens arbeidsmiljøinstitutt. (u.å.). *Levekårsundersøkinga om arbeidsmiljø frå Statistisk Sentralbyrå*. <https://noa.stami.no/metode/datakilder/levkarsundersokelsen-om-arbeidsmiljo/>

Statistisk sentralbyrå. (2018, 5. november). *Kvinner og menn i helseyrket møter mest vold og trusler*. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/kvinner-og-menn-i-helseyrker-moter-mest-vold-og-trusler>

Statistisk sentralbyrå. (2021). *08484: Anmeldte lovbrudd, etter lovbruddstype, statistikkvariabel og år*. [Statistikk].

<https://www.ssb.no/statbank/table/08484/tableViewLayout1/>

Sterud, T. (2021, 14. desember). *Vold og trusler på arbeidsplassen utbredt i deler av arbeidslivet*. Statens arbeidsmiljøinstitutt. <https://stami.no/vold-og-trusler-pa-arbeidsplassen-utbredt-i-deler-av-arbeidslivet/>

Straffeloven. (2005). *Lov om straff*. (LOV-2005-05-20-28). Lovdata.

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28?q=straffeloven>

Thrane, C. (2018). *Kvantitativ metode: En praktisk tilnærming*. Cappelen Damm akademisk.

- Thorsen, L. R., Lid, S. & Steine, R. J. (2009). *Kriminalitet og rettsvesen 2009*. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa110/sa110.pdf>
- Thurén, T. (2009). *Vitenskapsteori for nybegynnere* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Tufte, P. A. (2011). Kvantitativ metode. I K. Fangen & A. M. Sellerberg (Red.), *Mange ulike metoder* (s. 71-97). Gyldendal akademisk.
- Wighus, A. D. J. (2022). *Psykiatrioppdrag I praksisåret: Hvordan oppleves dette for en fersk politistudent?* [Bacheloroppgave, Politihøgskolen]. Politihøgskolens institusjonelle arkiv. <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/2998619/bachelor%20Wighus.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Winnæss, P. (2017). Profesjonsstudentblikk. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(4-2017), 284-300. <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/issn.2535-2512-2017-04-02>

Vedlegg

Rapport fra undersøkelse, med antall og prosent

Spørsmål	Antall	Prosent
Hvilket kjønn er du?		
Kvinne	105	55%
Mann	86	45%
Annet	0	0%
Hvor i landet hadde du praksis?		
Midt-Norge	28	14,7%
Nord-Norge	26	13,6%
Sørlandet	13	6,8%
Vestlandet	52	27,2%
Østlandet	72	37,7%
Opplevde du å bli utsatt for vold og/eller trusler, eller forsøk på dette, i løpet av din tjeneste i praksisåret? <i>Med "vold og/eller trusler" menes handlinger som omfattes av strl. § 155, Vold, trusler, skadeverk eller annen rettsstridig adferd mot offentlig tjenesteperson, eller forsøk på dette, samt handlinger som omfattes av strl. §§ 271-274, eller forsøk på dette. Det siktes ikke til forhold som kun rammes av strl. § 156, Hindring av offentlig tjenestemann.</i>		
Ja	126	66%
Nei	65	34%
Hvor mange ganger opplevde du dette i løpet av ditt praksisår?		
Ca. 1-2 ganger	63	50%
Ca. 3-5 ganger	50	39,7%
Ca. 6-8 ganger	10	7,9%
8< ganger	3	2,4%
I forbindelse med hvilke typer oppdrag opplevde du dette? (Flervalg)		
Oppdrag i forbindelse med uteliv	59	46,8%
Andre rus-relaterte oppdrag	65	51,6%
Psykatri-oppdrag/bistand helse	94	74,6%
Oppdrag i forbindelse med forebygging/U18-oppdrag	31	24,6%
Jeg opplevde vold/trusler som ikke var i forbindelse med et oppdrag	2	1,6%
Annet	15	11,9%

Hvilken form for vold/trusler opplevde du i løpet av praksisåret? (Flervalg)		
Fysisk vold i form av slag og/eller spark eller lignende	72	57,1%
Fysisk vold i form av dytting eller lignende	33	26,2%
Fysisk vold ved bruk av gjenstand, for eksempel kniv eller slagvåpen	7	5,6%
Spytting	51	40,5%
Biting	14	11,1%
Verbale trusler	108	85,7%
Skriftlige trusler, for eksempel over tekstmelding	1	0,8%
Annet	3	2,4%
Ble det opprettet straffesak på forholdet?		
Ja	89	70,6%
Nei	37	29,4%
Tok du selv initiativ til at det skulle opprettes straffesak på forholdet?		
Ja, alle	21	16,7%
Ja, men bare på noen av forholdene	44	34,9%
Nei, noen andre tok initiativ	27	21,4%
Det ble ikke opprettet sak	34	27%
Ble hendelsen(e) meldt inn i Synergi?		
Ja, alle	12	9,5%
Ja, men ikke alle	23	18,3%
Nei	91	72,2%
Opplevde du å få tilstrekkelig oppfølging i etterkant? <i>Oppfølging kan for eksempel være samtaler med veileder eller praksisansvarlig, samtaler via kollegastøtteordning, eller lignende.</i>		
Jeg hadde ikke behov for oppfølging	89	70,6%
Nei	5	4%
Ja	32	25,4%
Hvordan opplevde du at undervisningen i B1 og B2 har forberedt deg på å håndtere slike hendelser?		
Veldig bra	0	0%
Bra	24	12,6%
Middels	86	45%
Dårlig	61	31,9%
Svært dårlig	20	10,5%

Ta stilling til denne påstanden: Undervisningen i B1 og B2 bør ha mer fokus på at slike hendelser kan forekomme.		
Helt enig	84	44%
Litt enig	79	41,4%
Hverken enig eller uenig	21	11%
Litt uenig	3	1,6%
Helt uenig	4	2,1%